

אופטימי חסר תקנה

Category: במדבר, מטות, מסעי

סיפור חייו של ניצול השואה אדי ג'אקו הוא סמל לסיפור ההישרדות של העם היהודי. במקום לשקוע בקשיי העבר, מורים הנביאים והחכמים לעם לבנות את חייהם מחדש ולהביט באופטימיות קדימה. בימים בהם אנו מתאבלים על חורבן בתי-המקדש, אנו מתמקדים בלימוד והכנות לקראת בנייתם מחדש, במהרה בימינו אמן!

לאחרונה יצא לאור ספר של ניצול השואה אדי ג'אקו שנקרא "האיש הכי מאושר בעולם". אדי חי כיום בגיל מאה ואחד עם אשתו בסידני, אוסטרליה.

הספר הפך לרב מכר בכל העולם ותורגם לשפות רבות. הספר הזה יהפוך לקריאת חובה כמו הספר 'לילה' של אלי ויזל, בשונה מ"לילה" זהו ספר מאוד אופטימי. ראשית, בגלל שהוא נכתב שבעים וחמש שנים לאחר השואה, ושנית, כי כותב הספר הוא בטבעו אדם מאוד אופטימי.

הספר הזה שונה בפן נוסף, אלי ויזל סבל מהשואה בעיקר בשנה האחרונה שבה גורש מעירו סיגעט לאושוויץ, משא"כ 'האיש הכי מאושר בעולם' נולד בלייפציג שבגרמניה וסבל מהנאצים במשך כל שנות המלחמה ועוד לפני כן, מהיום שהנאצים עלו לשלטון.

בשנת 1933, כשהנאצים עלו לשלטון, היה אדי כמעט בן 13. עד אז אדי מעיד על עצמו שהוא ומשפחתו ראו את עצמם בראש ובראשונה כגרמנים, בשנית גרמנים ולבסוף יהודים. כילד הוא האמין בתמימות שהוא שייך לחברה הנאורה התרבותית והמשכילה ביותר בעולם כולו, והוא היה מאוד גאה בה.

הוא גדל בבית שבו הלכו כל שבת לבית כנסת, שמרו על כשרות ומטבח כשר. בכל ליל שבת המשפחה ערכה סעודת שבת בה עשו קידוש ואכלו חלות שנאפו בבית והם חיו חיים נפלאים.

הכול השתנה באחת כאשר הנאצים עלו לשלטון. בוקר אחד נאמר לו כשהגיע לבית הספר, שהוא יותר לא יוכל להמשיך ללמוד שם בגלל שהוא יהודי. אדי קיבל את שוק חייו. הוא לא הבין מה קרה לחבריו הגרמנים, לאן נעלמה גרמניה שהוא היה כל-כך גאה להיות חלק ממנה. השאלה הזאת לא מרפה ממנו עד היום הזה.

את סיפור חייו בשואה אני ישאיר לכם לקרוא לבד. מה שאני רוצה לחלוק אתכם זה את מה הוא עשה מיד אחרי המלחמה.

ביום האחרון של המלחמה הוא היה כל-כך חולה שבקושי זחל עד לכביש הראשי, שם הוא ראה טנק מתקרב. זה היה טנק אמריקאי והחיילים אספו אותו לתוכו. הוא מצא את עצמו שבוע מאוחר יותר בבית רפואה בגרמניה מוקף ברופאים ואחיות. בכל פעם שהרופא היה מגיע לבדוק

אותו, אדי ביקש לדעת מה מצבו, אבל הרופא מעולם לא ענה לו.

פעם אחת התכופפה אחות להקשיב לנשימות שלו כדי לוודא שהוא עדיין חי. אדי ניצל את ההזדמנות, תפס את ידה ואמר לה: "אני לא יניח לך ללכת עד שתאמרי לי מה מצבך", ופרץ בבכי. האחות אמרה לו שנותרו לו רק 35 אחוז סיכויים להישאר בחיים. אדי נדר לאלוקים שאם יחיה הוא לעולם לא ידרוך יותר על אדמת גרמניה ויקדיש את שארית חייו לתיקון הכאב שהנאצים הביאו לעולם.

לאחר שישה שבועות הוא השתחרר מבית הרפואה. הונפקו לו מסמכי פליט והוא נסע לבלגיה. בגבול נאמר לו שהוא לא יכול להיכנס מאחר והוא גרמני. אדי אמר לשומר בגבול: "אני לא גרמני. אני יהודי שבלגיה הסגירה לנאצים כדי שאמות אבל שרדתי, ועכשיו אני נכנס לבלגיה". עם זה הם לא יכלו להתווכח, ואף סיפקו לו אוכל וכו'. משם אדי נסע לבריטל.

לאט לאט אדי הבין שהוא נשאר לבד בעולם והיה בודד מאוד. אבל אז החליט שלמרות הכול הוא בוחר לחיות. בבריטל פגש את החבר הכי טוב שלו שעזר לו לשרוד את כל התופת במחנות. הוא אבד אותו בצעדת המוות והיה בטוח שחברו לא שרד את המלחמה, המפגש איתו שימח אותו מאוד.

הם הלכו יחד למרכז פליטים שם חילקו מזון ותלוישים. כשהם ראו את התור שהשתרך עד סוף הרחוב עם מאות פליטים יהודים, אדי פנה לחברו ואמר: "זה לא עסק להסתמך על צדקה", הם הלכו ומצאו עבודה. חברו היה נגר והוא היה מהנדס מכונות, ושבוע אחרי שהתקבלו לעבודה הם שכרו בית במרכז בריטל.

כמה חודשים עברו והעיתון היהודי המקומי פרסם תמונה שלו במדור שבו ניצולי שואה יכלו להודיע לבני משפחתם שהם עדיין בחיים. בזכות זה הוא מצא את אחותו שעד אז היה בטוח שגם היא כבר לא בחיים, ולאט לאט אדי, אחותו וחברו בנו את החיים שלהם מחדש בבריטל.

המתנה של אדי לאלוקים

ערב אחד הוא קרא בעיתון על שתי נערות יהודיות שניסו להתאבד בקפיצה מגשר. אותן נערות שרדו את אושוויץ וחזרו לבריטל כדי לגלות שכל משפחתן נרצחה. הגשר שהם קפצו ממנו היה מעל מים, ולמזלם הם לא טבעו. המשטרה לקחה אותם לבית שמיועד לחולי נפש.

אדי וחברו החליטו שהם חייבים לעזור לנערות. הם הלכו לשם וגילו שאותן נערות נמצאות שם בתנאים מחרידים. יחד איתן בחדר הייתה נערה יהודיה נוספת שניסתה להתאבד. הוא פנה למנהל ואמר לו שהם מוכנים לקחת את שלשתם תחת חסותם. מקומם של אותם בנות הוא לא במקום הזה, הוא אמר לו, והוא הבטיח לטפל בהם. אדי וחברו הביאו אותם לגור איתם ביחד, והוא טיפל בהם כמו שהם היו אחיות שלו.

הוא היה מסייע אותם לבית הרפואה כדי לקבל טיפולים באמבטיות גופרית, מאחר והעור שלהם היה במצב רפואי נורא ואיום. לא עבר זמן רב והם הרגישו הרבה יותר טוב. הם אכן לא היו משוגעות כלל אלא הם פשוט עברו גיהינום. הוא כותב שהטיפול בהם היה הדרך שלו ושל חברו להודות לאלוקים שהשאיר אותם בחיים. עם הזמן הם התחתנו ובנו חיים חדשים.

יום אחד הוא הלך בכיכר השוק היפה של בריסל וראה אדם הולך לבוש במעיל הדור ומוכר. הוא מיד זיהה שזה המעיל שלו, ועקב אחריו עד שנכנס לבית קפה. הוא ניגש אליו ואמר לו שהוא לובש את המעיל שלו. האיש אמר לו שהוא משוגע וקרא לשוטר שהכריח את האיש להוריד את המעיל ואכן בפנים הייתה התווית של החייט המצוין מלייפציג שתפר לו אותה. אותו אדם הוכרח להחזיר לו את המעיל²

עברה תקופה אדי פגש אישה יהודייה והתחתן, אבל עדיין לא היה אדם שמח ולא בטח באנשים, עד שהגיע הרגע המאושר כשנולד לו הילד הראשון. הוא מספר שבפעם הראשונה שהוא החזיק את התינוק קרה לו נס. באותו רגע שמחת החיים חזרה אליו, ואז הוא נדר שמאותו יום ועד סוף ימיו הוא יהיה אדם מאושר. הוא מסכם שנישואים וילדים היו התרופה הטובה ביותר עבורו.

לבחור בחיים תמיד

אנו עומדים כעת בימי בין המצרים שבהם אנו מתאבלים על חורבן ירושלים, ובמיוחד שהיום זהו ראש חודש מנחם-אב, היום בו מתחילים "תשעת הימים", בהם חובת האבלות גוברת, כשבשבוע הבא לא נאכל בשר ולא נשתה יין וכו'. הסיבה היא, כי אנו מתאבלים על חורבן שני בתי המקדש ששניהם נחרבו באותו יום בתשעה באב.

כשמתבוננים כיצד עם ישראל התמודד עם החורבן מגלים תופעה מעניינת. אבל לפני כן אני רוצה לספר לכם, שלפני בית-המקדש הראשון היה מקדש זמני שנבנה בשילה מיד אחרי שעם ישראל נכנס לארץ. מקדש שילה עמד במשך 369 שנים ואז נחרב. הוא לא ממש נחרב, אלא אחרי שארון הברית הוצא משם ונשבה בידיהם של הפלישתים, בני-ישראל איבדו עניין במקום והוא נעזב ונחרב. עד היום אפשר לראות את החורבות של מקדש שילה.

באותם ימים זרחה שמשו של שמואל הנביא. מה שמעניין הוא שאנו לא מוצאים ששמואל עשה מאמצים לבנות חזרה את המקדש בשילה. הוא המשיך קדימה והתרכז בלבנות את העם. שמואל נסע מעיר לעיר וחזק את העם שהיה במצב נפשי קשה מאוד אחרי שהפסיד במלחמה ואיבד את ארון הברית.

את אותה הנהגה אנו מוצאים בחורבן בית ראשון. כעשר שנים לפני חורבן ירושלים הוגלתה העילית של ירושלים לבבל, בהם המלך יהויכים, משפחתו ומקורביו ואלפי אנשי צבא ומנהיגים רוחניים. תקופה לאחר מכן הנביא ירמיהו שלח לגולי בבל אגרת באמצעות שני שגרירים שבה הוא אומר "בנו בתים, קחו נשים והולידו בנים ובנות³ ודרשו את שלום העיר⁴ כי בשלום יהיה

לכם שלום" (ירמיהו כט, ה). מדוע? כי אתם עתידים להישאר שם במשך שבעים שנה.

במילים פשוטות, הנביא מצווה בשם אלוקים שבני-ישראל שגלו לבבל לא יישבו על המזוודות וימתו כי הנה עוד מעט הם חוזרים, אלא עליהם להתיישב בבבל.

את אותה גישה אנו מוצאים גם בחורבן בית שני. עוד לפני החורבן, רבי יוחנן בן זכאי נמלט מירושלים הנצורה ושכנע את אספסיאנוס להתיר לו להקים את הסנהדרין מחדש ביבנה. ואכן שם הוא שיקם את חיי התורה בארץ ישראל ותיקן תקנות לחיים ללא בית-מקדש.

מסופר בתלמוד, שמיד לאחר חורבן בית שני היו תלמידי חכמים שלא אכלו בשר ולא שתו יין, לא רק בתשעת הימים אלא כל השנה (כאבלות על החורבן). "נטפל להם רבי יהושע, אמר להן בני מפני מה אין אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין, אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי המזבח ועכשיו בטל, נשתה יין שמנסכין על גבי מזבח ועכשיו בטל. אמר להם א"כ לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות? פירות לא נאכל שכבר בטלו ביכורים? מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים, שתקו? אמר להן בני בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר? ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר? אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו? אמה על אמה? כנגד הפתח". (בבא בתרא ס, א)

מה שרבי יהושע אמר הוא שאנחנו זוכרים את ירושלים אבל ממשיכים הלאה. שוברים את הכוס מתחת לחופה אבל ממשיכים להתחתן ולבנות חיים יהודיים, כי היהדות בוחרת בחיים.

וזה נכון גם לימים אלו. בנוסף לאבלות על ירושלים הרבי תיקן ללמוד את 'הלכות בית הבחירה', הלכות שמלמדות אותנו כיצד לבנות את בית-המקדש. אנחנו לא רק מתאבלים על העבר אלא בעיקר מביטים קדימה ומתכווננים לעתיד כשמשיח יבוא. והלימוד בהלכות אלו עצמם יזרז את ביאת המשיח, בקרוב ממש.